

**Міністерство освіти і науки України
Ніжинський державний університет ім. М. Гоголя
Навчально-науковий інститут мистецтв
імені Олександра Ростовського
Кафедра музичної педагогіки та хореографії**

ОП Хореографія
зі спеціальності 024 Хореографія

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня «Магістр»
**«Той, хто рятує одне життя – рятує увесь світ»: хореографічне бачення
фільму-драми С. Спілберга «Список Шиндлера»**

ГАНАГИ Катерини Сергіївни

Науковий керівник:
Ростовська Юлія Олександрівна,
доцент, кандидат педагогічних наук
Керівник творчої роботи:
Пархоменко Олександр Миколайович,
доцент, кандидат педагогічних наук
Рецензент:
Андрощук Людмила Михайлівна,
доцент, кандидат педагогічних наук

Допущено до захисту _____

Завідувач кафедри музичної педагогіки та хореографії
доцент **Олена КОВАЛЬ** _____

Ніжин - 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. Теоретичні основи реалізації кваліфікаційної роботи «Той, хто рятує одне життя – рятує увесь світ: хореографічне бачення фільму-драми С. Спілберга «Список Шиндлера»	7
1.1. Творчість американського режисера С. Спілберга та його всесвітньо відома кінодрама «Список Шиндлера»	7
1.2. Роман Т. Кініллі «Ковчег Шиндлера як першоджерело кінофільму С. Спілберга «Список Шиндлера».....	17
1.3. Віддзеркалення подій фільму С. Спілберга «Список Шиндлера» у сьогоденні України	20
Висновки до першого розділу	26
РОЗДІЛ II. Художні особливості кваліфікаційної роботи «Той, хто рятує одне життя – рятує увесь світ»: хореографічне бачення фільму- драми С. Спілберга «Список Шиндлера».....	28
2.1. Ідейно-тематичний аналіз хореографічного твору.....	28
2.2. Композиційно-архітектонічна будова кваліфікаційної роботи	32
2.3 Характеристика музичної основи та сценографії хореографічного твору	35
Висновки до другого розділу.....	41
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	47
ДОДАТКИ.....	49

ВСТУП

Історія Голокосту – одна з найбільш детально вивчених сторінок світового минулого. Це болюча рана в історії України під час Другої світової війни. Пам'ять про страшну трагедію Бабиного Яру залишається живою і по нині. Викликаючи все більший інтерес, ця тема збагачується новими шедеврами літератури і кіномистецтва, які дають можливість поколінню третього тисячоліття переосмислити трагічні явища минулого й не допустити їх у теперішній час.

Літературні твори на тему Голокосту світових письменників Е. Шмітта, Д. Юйна, Т. Кініллі та інших майстерно екранізовані видатними режисерами світу – С. Спілбером, Р. Поланським, М. Херманом, Б. Персивалем та іншими.

Абсолютним шедевром є кінодрама американського режисера Стівена Спілберга «Список Шиндлера». Це історія Оскара Шиндлера – людини, яка врятувала багато єврейських життів під час Голокосту. Тема кінодрами С. Спілберга не лише актуальна з історичної точки зору, але й залишає слід у серцях глядачів усього світу.

Під час Другої світової війни держава Ізраїль запровадила почесне звання «Праведник народів світу», щоб віддячити представникам інших націй і віросповідань, які безкорисливо рятували євреїв. На медалі, яку вони отримували, написана фраза: *«Той, хто рятує одне життя, рятує увесь світ»*.

Цією фразою розпочинався фільм С. Спілберга. Цю фразу взяли і ми за основу назви нашої кваліфікаційної роботи, яка була створена під враженням того, наскільки події, що відбуваються в Україні сьогодні перекликаються з подіями Другої світової війни: **«Той, хто рятує одне життя – рятує увесь світ»**: хореографічне бачення фільму-драми С. Спілберга «Список Шиндлера».

Мета магістерської роботи – кваліфікаційної роботи полягає у хореографічній інтерпретації кінодрами С. Спілберга «Список Шиндлера»

Завдання кваліфікаційної роботи:

- розглянути творчість американського режисера С. Спілберга та його всесвітньо відому кінодраму «Список Шиндлера»;
- проаналізувати джерельну базу кваліфікаційної роботи – роман Т. Кініллі «Ковчег Шиндлера»;
- провести паралель подій фільму С. Спілберга «Список Шиндлера» та сьогодення України;
- розкрити ідейно-тематичне та композиційне рішення постановки;
- обґрунтувати засоби виразності кваліфікаційної роботи «Той, хто рятує одне життя – рятує увесь світ»: хореографічне бачення фільму-драми С. Спілберга «Список Шиндлера».

Новизна творчого проекту полягає в:

- оригінальній хореографічній інтерпретації кінодрами С. Спілберга «Список Шиндлера»;
- використанні хореографії як мови, яка виражає не лише фізичний, але й емоційний фон та духовний зміст фільму;
- застосуванні власних підходів у репетиційній роботі з виконавцями, що дає змогу своєрідного поєднання форм роботи.

Практичне значення кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота «Той, хто рятує одне життя – рятує увесь світ: хореографічне бачення фільму-драми С. Спілберга «Список Шиндлера» не лише надає аудиторії неповторне художнє враження, але і має практичне значення у кількох аспектах, а саме:

- поширення історичної та культурної свідомості, оскільки робота дозволяє пізнати історію Голокосту та долучитись до збереження пам'яті;

- використання мистецтва для соціальної зміни. Танець як форма мистецтва може викликати емоції, спонукати до думок та стимулювати діалог;
- проект може використовуватися як інструмент для підвищення усвідомленості про глобальні проблеми, такі як геноцид та людські права;
- стимулювання творчості та емоційного вираження: Участь у хореографічному проекті може розвивати творчі та емоційні аспекти особистості, сприяючи самовираженню та розвитку талантів. Це може мати позитивний вплив на індивідуальний розвиток учасників;
- створення мистецької спільноти: Проект може об'єднати артистів, танцівників, режисерів та глядачів у мистецьку спільноту, яка спільно працює над розумінням і тлумаченням важливих соціальних та історичних питань.

Отже, кваліфікаційна робота «Той, хто рятує одне життя – рятує увесь світ» має можливість впливати на глибокі аспекти суспільства через креативне та вражаюче поєднання хореографії та фільму, розширюючи усвідомлення та спонукаючи до дії.

Апробація кваліфікаційної роботи. Окремі епізоди постановки «Той, хто рятує одне життя – рятує увесь світ» були показані на конкурсі «Квітневі викрутаси», благодійному концерті до Дня захисників та захисниць України. Досвід реалізації кваліфікаційної роботи відображений у доповіді на V Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Мистецька освіта очима молодого науковця» (Ніжинський державний університет ім. М. Гоголя, 25 листопада 2022) на тему: *«Віддзеркалення подій фільму С. Спілберга «Список Шиндлера» в сьогоденні України»*; у статті, опублікованій у збірці науково-методичних статей «Теорія і методика мистецької освіти» (VII Мистецько-педагогічні читання пам'яті професора О. Я. Ростовського «Мистецька освіта України:

гуманістичні моделі розвитку в умовах глобальних викликів» (Ніжинський державний університет ім.. М. Гоголя, 14 березня 2023) на тему: «*Творчість американського режисера С. Спілберга та його всесвітньо відома кінодрама «Список Шиндлера»*»; у статті, на VI Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Мистецька освіта очима молодого науковця» (Ніжинський державний університет ім.. М. Гоголя, 6 грудня 2023 р.) на тему: «*Творчість американського режисера С. Спілберга та його всесвітньо відома кінодрама «Список Шиндлера»*».

Структура та обсяг пояснювальної записки. Пояснювальна записка складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (18 найменувань), додатків. Загальний обсяг роботи – 55 сторінок, з них основного тексту – 46 сторінок.

РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи реалізації кваліфікаційної роботи «Той, хто рятує одне життя – рятує увесь світ: хореографічне бачення фільму-драми С. Спілберга «Список Шиндлера»

1.1. Творчість американського режисера С. Спілберга та його всесвітньо відома кінодрама «Список Шиндлера»

У ХХ столітті кінематограф став одним із найяскравіших явищ культурно-мистецьких досягнень Сполучених Штатів Америки. Саме тому слово «Голлівуд» стало синонімом успіху і визнання у всьому світі. Розташований у передмісті Лос-Анджелеса, цей центр американського кіновиробництва справді завоював славу для країни.

Найкращі фільми Голлівуду стали не лише частиною «золотого фонду» світового кіно, але й об'єктом дослідження кінознавців. Творчість провідних голлівудських митців знаходила визнання, а історію його розвитку висвітлювали в романах таких письменників, як С. Фіцджеральд та Г. Робінсон. Однак найбільшим визнанням для Голлівуду залишалася любов глядачів, які вважали його «фабрикою мрій» [16].

Розвиток американського кіно у 1970-х роках помітно відрізнявся від європейського, особливо заради комерційного успіху. Два нових фактори, соціально-економічний і культурно-історичний, визначали напрямок руху кінематографа у США [16].

По-перше, напрямок розвитку американського кіно в середині 1950-х визначався боротьбою телебачення за увагу глядача. Поступово цей конфлікт призвів до своєрідного розділу аудиторії, де кіноіндустрія все менше зацікавлювалася глядачами зрілого віку (на яких розраховані були всі видатні фільми класичного Голлівуду).

Натомість, увага все більше зосереджувалася на молодому глядачеві, зокрема на молодих і старших підлітках. По-друге, приблизно у той же час

американське кіно стало частіше звертатися до теми насильства, зосереджуючись на його ірраціональних аспектах.

Шістдесяті-сімдесяті роки XX століття вважаються епохою «Нового Голлівуду» в історії американського кінематографа. До початку 60-х років система «студійного» кіновиробництва зазнала невдач, обумовленої антимонопольними законами та появою телебачення [17].

«Новий Голлівуд» відрізнявся відхідом від традиційних стандартів кіно, сильним впливом європейського кінематографа та численними художніми експериментами. Цей період виник в умовах художньої кризи, що охопила Голлівуд у 1960-і роки, коли молодь віддавала перевагу європейським фільмам, а традиційні жанри втрачали свою популярність [17].

Комерційні стрічки з любовним сюжетом і великими кінозірками вже не завжди виправдовували великі витрати. Тим часом, сміливі та експериментальні проекти, спрямовані на молоду аудиторію, такі як «Бонні і Клайд», «Випускник» і «Безтурботний їздець», приносили значні прибутки.

На фоні цього відбувався ренесанс креативного таланту серед нового покоління режисерів з новим підходом до кінотворчості. Високоспеціалізована підготовка та новий погляд на життя привели до створення фільмів, які виділялися своєю візуальною та технічною витонченістю [16].

Серед молодих режисерів, яким випала можливість проявити свої таланти, були такі видатні постаті, як Джордж Лукас, Стівен Спілберг, Мартін Скорсезе, Френсіс Форд Коппола та Браян Де Пальма. Ця група режисерів визначила обличчя сучасного кінематографу, який перейшов у XXI століття.

Їхні фільми в кінці 1960-х і на початку 1970-х років здобули великий успіх, і саме завдяки їм з'явився термін «блокбастер». Великі студії довіряли

молодим режисерам, і запрошення їх для зйомок стало модним, оскільки вони, виходячи із кіношкіл і невеликих студій, вміли працювати з обмеженими бюджетами [16].

Могутня хвиля новаторського та відвертого кіно 1970-х захопила глядачів, розпочавши нову еру в голлівудському кіно. В цілому, 70-ті роки та подальші періоди не були зосереджені на одній чи двох соціальних проблемах чи радикальних змінах [17].

Нова ера була наповнена різноманіттям жанрів та індивідуальними голосами талановитих режисерів. Новий Голлівуд надавав можливість розглядати соціальні, політичні та культурні питання, а також розважати, інформувати та надавати повну творчу свободу для створення фільмів. Також розвивалося незалежне кіно, що надавало можливість самовираження та підняття важливих питань.

Серед видатних постатей цього періоду американського кіно особливе місце займає Стівен Спілберг – кінорежисер, сценарист, продюсер і монтажер. Він став найкасовішим режисером в історії світового кінематографу, а його фільми зібрали понад 11 мільярдів доларів у касових зборах. Спілберг також триразовий лауреат премії «Оскар» [7].

Стівен Спілберг народився 18 грудня 1946 року в Цинциннаті, штат Огайо, США, у родині інженера Арнольда Меєра Спілберга та професійної піаністки Леї Адлер (уродженої Познер), що походили з українсько-єврейських емігрантів. Бабуся і дідусь з боку батька, Шмуель Шпільберг і Рівка Чечік, емігрували з Кам'янець-Подільського до Америки у 1906 році [7].

Дід Стівена по матері, Файвл (Філіп) Познер, емігрував з Одеси разом із своїм братом, актором єврейського театру Борисом Познером. Його мати, Джені Фрідман, народилася в Цинциннаті в сім'ї іммігрантів. Матері Стівена довелося відмовитися від своєї кар'єри, щоб виховувати чотирьох дітей - Стівена, Енн, С'ю і Ненсі.

Сім'я Спілбергів переїхала у Скоттсдейл, передмістя Фінікса в Аризоні, де Стівен почав навчатися в школі. Він був єдиним євреєм у своєму класі, що зробило його досить замкненою дитиною. Стівен часто залишався вдома, дивлячись телевізор. Коли він отримав від батька портативну 8-міліметрову кінокамеру в подарунок, це вразило його настільки, що він отримав прізвисько «людина-кінокамера» [7].

Його ранні фільми, такі як гігантська акула-людоджер, динозаври, шпигуни і фантастичні сюжети, були вигадливими творіннями «фантастичного малого з камерою». Його кінокартини вражали уяву. Використовуючи в гримі вишневий сік замість крові, вони були схожі на атракціон неймовірної фантазії. Ці фільми нагадували розповіді, які діти розповідають одне одному після шкільних канікул [1].

Це була суміш захоплення і страху, характерна для дитини, яка не може заснути у темній кімнаті. За вікном дивні звуки, на стелі моторошні тіні, в серці - суміш жаху та цікавості. Така внутрішня атмосфера була засвоєна Стівеном Спілбергом і визначила його принцип «те, чого ти не бачиш, може налякати більше, ніж видиме».

Стівен Спілберг, ростучи справжнім боягузом, вміло застосовував свої навички в грі на емоціях. Він із задоволенням дразнив сестер та доводив до істерики, зав'язуючи їм очі й замикаючи у темній шафі. Проте, коли він взявся за зйомку кіно, його метою не було лякати аудиторію, а скоріше розуміти її потреби.

Відомо, що глядачам подобалося лоскотання їхніх нервів. Не те щоб він прагнув лякати свою аудиторію – скоріше намагався зрозуміти, чого їй хочеться. Ну а що як глядачам подобається лоскотання нервів? Через декілька місяців після початку експериментів із зніманням, він створив короткометражні стрічки разом із акторами [5].

У віці 12 років Стівен взяв участь у юнацькому конкурсі любительських фільмів і переміг з фільмом «Втеча в нікуди» (1960), у

якому брали участь його батьки та сестри. Пізніше відбулася незвичайна прем'єра його фільму «Небесні вогні» в місцевому кінотеатрі, який він зняв разом із школярами. Проєкт був фінансований батьками Стівена та коштував приблизно 600 доларів [1].

Фільми Стівена Спілберга та його кінематографічна кар'єра стали своєрідним ескапізмом, можливістю спілкування з тими, хто зазвичай його ігнорував. Його творчість була спробою виправдати або відшукати різні аспекти світу, які йому не подобались. Це відображено у фільмах, де часто зображено воз'єднання розлучених сімей; дітей, що знаходять спільну мову з батьками, а поганці отримують відповідні наслідки [8].

З самого початку його кінематографічного шляху в центрі уваги опинялися аутсайдери. Стівен Спілберг не завжди користувався популярністю та зазнавав жартів через своє єврейське походження. Як підліток, він не мав можливості відповісти фізично, але як дорослий він знайшов силу у світі кіно.

У Каліфорнії, де переїхала сім'я Спілбергів, він двічі намагався вступити до кіношколи при Університеті Південної Каліфорнії, але через невдачі в навчанні це не вдалося. Зате його прийняли до Каліфорнійського Університету Лонг Біч, а під час канікул він зняв короткометражний фільм «Емблін», який став початком його успішної кінокар'єри [13].

У 1969 році студія Universal Pictures підписала контракт з обдарованим молодим режисером Стівеном Спілбергом для зйомки першого епізоду серіалу «Нічна галерея» (1969) після того, як вони побачили його роботу «Емблін» [7]. Через два роки він дебютував на великому екрані з фільмом «Дуель» (1971). Режисерський дебют у кіно завершився стрічкою «Шугарлендський експрес» (1974), яка здобула високі оцінки критиків.

Його світова слава прийшла з фільмом «Щелепи» (1975), який став третім за популярністю в прокаті в 1970-х роках, заробивши 260 млн.

доларів. Ця історія про американське містечко, тероризоване величезною білою акулою, знайшла відображення в трьох продовженнях: «Щелепи 2» (1978), «Щелепи 3» (1983) і «Щелепи 4: Помста» (1987) [5].

У 1977 році вийшов на екрани науково-фантастичний фільм «Близькі контакти третього ступеня», що став серйозним сюрпризом і отримав високу оцінку критиків. Для створення цього фільму Спілберг вивчив багато доповідей про НЛО і зустрівся з тими, хто стверджував, що має особистий досвід контакту з прибульцями.

Його кінематографічна творчість вражає не лише роботою в різних жанрах, але і глибоким документалізмом дитячих страхів, бажань та фантазій. Візуальна мова для нього стала природною, і, здається, у його мозок вбудований перекладач, який перетворює слова в зображення. Таким чином, він створює студію власних візуальних експериментів, де йому вдається передати ті самі дитячі страхи, які викликали томливо-солодкі відчуття в його дитинстві [5].

У фільмі «Близькі контакти третього ступеня» з'являється побічний ефект основної теми, якою є розлучення батьків режисера. Фільм радше розповідає про пошук втраченого внутрішнього зв'язку з найдорожчими, які виявляються від нього далі, ніж прибульці.

Сам Спілберг, переживаючи розлучення батьків, вбудовує в картину багато особистих деталей, зробивши її вкрай особистою. Його відповідь на питання про те, як заповнити порожнечу після розлучення батьків, може здатися різкою: «по крайній мірі, повинен з'явитися інопланетянин» [13].

Протягом чотирьох років Спілберг зосереджував свої зусилля на створенні фільму «Шукачі втраченого ковчега» (1981), першого епізоду його визнаної серії про археолога Індіану Джонса. Цей вчений і своєрідний авантюрист взяв нас у фантастичні подорожі до віддалених куточків нашої планети, даруючи нам видовищне і касове кіно того часу.

Для Спілберга 1980-і роки стали періодом нових експериментів і творчих відкриттів у кінематографії. Крім активної режисерської діяльності, він також володів кінокомпанією «Емблін» (Amblin Entertainment), яка підтримувала інших талановитих режисерів, таких як Джо Данте, Дж. Лендіс, Тоб Хупер, Роберт Земекіс і Дж. Міллер [13].

За участю Спілберга на світ з'явилося понад 100 фільмів, включаючи «Назад в майбутнє» (1985) і «Хто підставив кролика Роджера» (1988), режисером яких був Роберт Земекіс. Він також спродюсував такі визначні картини, як «Гремліни» (1984), «Смерч» (1996), «Люди в чорному» (1997), «Зіткнення з безоднею» (1998), «Маска Зорро» (1998) та багато інших, демонструючи свій талант за межами звичайного касового блокбастера [5].

До початку 1998 року Спілберг став найбагатшим представником розважальної індустрії, назбиравши 313 мільйонів доларів, а до 2001 року ця цифра збільшилася до близько 2 мільярдів. Кіностудія Dreamworks SKG, яку він заснував разом із Джефрі Катценбергом і Девідом Геффеном, набрала сили, випускаючи як повнометражні мультфільми («Принц Єгипту»), так і фільми, які отримали «Оскар», наприклад «Краса по-американськи» (1999) і «Ганнібал».

У 1999 році Стівена Спілберга визнали кращим режисером XX століття, а в 2001 році королева Єлизавета присудила йому звання Лицаря-Командора: «за безцінний внесок у розвиток британської кінопромисловості» [5].

Початково увірвавшись в масову свідомість глядачів у 1975 році фільмом «Щелепи», Спілберг продовжує розбурхувати світ кіно своїми новими творами практично щорічно, розкриваючи нові грані свого блискучого таланту.

Хоча критика спочатку висловлювала застереження стосовно його творчості, критикуючи відсутність тематичної гостроти та соціально-психологічної проблематики в його фільмах та звинувачуючи його у

відданості технічній досконалості на шкоду «людської сутності» кіно, Спілберг вирішив змінити це враження. Ці критичні зауваження, можливо, зумовили створення ним величезного і значущого фільму «Список Шиндлера» (1993), який, нарешті, приніс йому режисерський «Оскар» [7].

Творчість видатного американського режисера Стівена Спілберга визначена великим розмаїттям жанрів і вражаючим мистецтвом розповіді. Його внесок у світове кіно величезний, і одним з його найвизначальніших творів є кінодрама «Список Шиндлера».

Цей фільм є вражаючим епосом, що розповідає історію німецького підприємця Оскара Шиндлера, який врятував від голокосту понад тисячу єврейських життів. Спілберг майстерно втілив на екрані величезну драму та людськість, використовуючи потужну акторську гру та вражаючі кадри [6].

У листопаді 1993 року був представлений один з найважливіших фільмів усіх часів, «Список Шиндлера», який став не тільки знаковим для поколінь глядачів, але і вирішальним у творчому шляху головного режисера та продюсера Стівена Спілберга. Фільм, знятий за книгою Томаса Кенілі «Ковчег Шиндлера», став справжнім шедевром та відзначився найбільш високими досягненнями режисера [5].

Спілберг коливався щодо своєї зрілості для створення фільму про Голокост, розглядаючи цю серйозну тему. Його задум «висів у повітрі» перед тим, як він вирішив створити фільм самотійно. Спочатку він навіть пропонував проєкт іншим режисерам, таким як Роман Полянський, Сідні Поллак та Біллі Вайлдер, але всі вони відмовилися. Спілберг вирішив не віддавати фільм іншому режисерові і взявся за проєкт сам [13].

Цей роман чекав на екранізацію більше десяти років, і Спілберг завжди говорив, що він зробить фільм, коли прийде час. Очікування виявилось виправданим, і його фільм про історію Оскара Шиндлера та рятування євреїв під час Голокосту став одним із найбільших досягнень режисера.

Спілберг особисто перейнявся темою і вирішив уникнути режисерських витівок, знімаючи багато сцен сам, щоб максимально передати відчуття присутності та додати документального відтінку оповіді. Фільм виглядає, наче знятий в колориті старих кінострічок, з виразними кольорами лише в окремих елементах, як от червоне пальто дівчинки, яка стає символом абсурдності тогочасного світу [10].

У фіналі фільму Спілберг підкреслює перемогу добра над смертю й насильством, використовуючи яскраві кольори на могилі Оскара Шиндлера, які символізують силу життя та праведності.

Оскар Шиндлер, визнаний як «Праведник Світу» та похований в Єрусалимі, представляє собою великий життєвий урок для сучасного покоління. Його історія, яка лягла в основу літературного твору і кінофільму, має глибокий сенс для нашого часу.

Шиндлер, член нацистської партії та успішний фабрикант, рятуючи понад 1000 євреїв під час Другої світової війни, представляє триумф неординарності в ситуації, яка вимагала героїзму. Його шлях до героїства не був передбаченим, але виник з фабрики, яку нацистська влада віддала йому [12].

Шиндлер розумів абсурдність нацистського режиму, але прагнув залишатися успішним підприємцем. Остаточне рішення рятувати євреїв прийшло, коли він став свідком розстрілу невинної дівчинки в червоному пальто. Ризикуючи власним статусом, він підкупує нацистів дорогими подарунками та починає наймати євреїв на роботу, рятуючи їх від страшної долі [8].

Шиндлер захищав своїх працівників, відмовляючись від їх переведення в концтабір Плашув. Він аргументував це їхньою важливістю для військового успіху Німеччини. У кінці кінців, Шиндлер врятував не лише себе, а й усіх своїх євреїв, ставши символом героїзму та відданості, що протистояли випробуванням часу і завершилися перемогою.

Найважливішим символом цієї події став перстень, виготовлений працівниками фабрики, з написом «Хто врятує одну людину, той врятує світ»[10].

Фільм «Список Шиндлера» показує становлення окремо взятої людини в жахливі часи та прагнення серед зла та страждань зберегти свою людяність. Цей фільм, на мою думку, виступає не лише як розважальний продукт, але й як засіб морального виховання. Він спонукає до внутрішнього розвитку, навчає доброті, милосердю і щедрості, вказуючи на важливість залишатися людиною навіть у найтяжчих обставинах [5].

Після перегляду цього фільму важко залишитися байдужим. З'являється бажання змінюватися, допомагати і приносити користь іншим, не очікуючи винагороди. Якщо навіть у темні періоди історії люди знаходили в собі силу для добрих вчинків, то і нам сьогодні слід слідувати їхньому прикладу. Створення великих творів часто відбувається завдяки звичайним людям, таким як Стівен Спілберг, які взяли на себе відповідальність передати глибокі ідеї на мові кіно.

У наш час Стівен Спілберг став важливою фігурою в американському кінематографі, відзначаючись своєю вагомою роллю в відродженні кінокультури. Його творчість привертає масового глядача, знову направляючи його у кінотеатри [1].

Особливо це стосується молодого покоління, якому фільми Спілберга стають спробами привернути увагу суспільства до сучасних проблем. Режисер вдало використовує мову кіно, щоб підкреслити вічні принципи людського існування: гуманізм, моральність та правдивість.

Творчість Спілберга та його «Список Шиндлера» визнані не лише у Сполучених Штатах, але й у всьому світі, підкреслюючи важливість кіно як засобу розуміння та передачі складних історій. Цей фільм залишає глибокий слід в серцях глядачів і став частиною культурної спадщини, що відзначає важливі моменти людської історії.

1.2. Роман Т. Кініллі «Ковчег Шиндлера як першоджерело кінофільму С. Спілберга «Список Шиндлера»

Один із видатних антивоєнних творів кінця XX століття — роман «Список Шиндлера» або «Ковчег Шиндлера» австралійського письменника Томаса Кініллі, став визначальним у його літературній кар'єрі. Томас Кініллі, представник жанру історичного роману, вражає своєю здатністю передавати значущі історичні події [3].

Народившись 7 жовтня 1935 року в Сіднеї, Австралія, Кініллі виріс в сім'ї ірландських католиків та провів дитячі роки в різних містах на півночі Нового Південного Уельсу. Хворіючи на астму, Томас багато часу проводив за читанням книг [3].

Після військової служби він вступив до коледжу Святого Патріка в Стратфілді та пізніше навчався в семінарії Святого Патріка в Менлі. Відмовившись від свого покликання стати священиком, Кініллі працював вчителем середньої школи та викладачем драми в Університеті Нової Англії [5].

У 1964 році він випустив свій дебютний роман «Семінарія у Віттоні». Після публікації третього роману «Приведіть жайворонків та героїв», Кініллі вирішив повністю присвятити себе літературній кар'єрі. Його романи, такі як «Пісня Джіммі Блексмита», «Лісові плітки» та «Конфедерати», потрапили до короткого списку Букерівської премії.

Але найбільш відомим став його роман «Ковчег Шиндлера» (1982), що розповідає історію Оскара Шиндлера, який врятував 1300 євреїв від концентраційних таборів. Цей роман приніс авторові Букерівську премію і став одним із найвражаючих творів, які залишають глибокий слід у свідомості читачів і стають частиною світової літературної спадщини.

Роман «Ковчег Шиндлера» входить до числа найбільш культових творів у світовій літературі, на основі якого був знятий визначений фільм.

Автор закликає читачів відкрити сторінку найстрашніших подій минулого століття, а саме часів Другої Світової війни [6].

Цей роман є результатом свідчень Леопольда Пфедферберга, одного з врятованих Оскаром Шиндлером під час Голокосту. Пфедферберг, який вцілів завдяки Шиндлерові, багато років намагався привернути увагу сценаристів і кінорежисерів до історії Шиндлера, який врятував його та інших євреїв від рук нацистів [6].

Його мемуари «У пошуках Шиндлера» вийшли у 2007 році та докладно описують зустріч автора роману, Томаса Кініллі, із Пфедфербергом.

Дізнавшись, що Кініллі – відомий письменник, Пфедферберг поділився з ним усіма своїми зібраними матеріалами про Шиндлера, які він тримав у файловій шафі, що знаходилася в кімнатці у задньому приміщенні. На протязі 50-ти хвилин наполегливих доводів, Пфедферберг зміг переконати Кініллі у необхідності написання книги і потім взяв на себе роль порадника [14].

Разом з Леопольдом Пфедфербергом вони відвідали місця, де відбувалися ключові події книги: Краків, що прийняв Оскара; Плашув, де знаходився табір Амона Гьота; вулиця Липова на Зблочі, де і донині розташована фабрика Шиндлера; Аушвіц-Біркенау, звідки Оскар визволяв жінок [14].

Книга використовує різноманітні розвідки, інтерв'ю зі свідками та матеріали, зібрані під час подорожей Кініллі та Пфедферберга до місць, пов'язаних із Шиндлером. Розповідь базується на документальних джерелах та інформації, наданій співниками Оскара та його повоєнними друзями.

Кініллі утримується від домислу, ретельно розмежовуючи міфи від реальності, щоб зберегти важливість реальних деталей оповіді. Реальні події в книзі передаються через детальні свідчення «євреїв Шиндлера»,

самого Оскара Шиндлера та інших свідків його дій. Розкриваються паралельно дві історії - життя Оскара Шиндлера та долі польських євреїв, які стали «шиндлерівськими», порівняно з трагічною долею тисяч інших жертв Голокосту [12].

Головна тема роману, здається, полягає, перш за все, в силі волі до життя. У полонених була вперта віра в те, що вони зможуть вижити та врятуватися. Твір Томаса Кініллі та численні свідчення тих, хто пережив, відзначають момент, коли Оскара Шиндлера дуже вразив один інцидент [6].

Це трапилося під час розгортання ліквідації краківського гетто: стрільба навколо, людей заганяли в автозаки, дехто намагався втекти, нацисти кричали, але маленька дівчинка пройшла вулицями в яскравому червоному пальті, і її здається ніхто не помічав!

Спілберг розглядає це як символічне: «Це для мене означало, що люди, такі як Рузвельт, Ейзенгауер і, можливо, Сталін і Черчілль, знали про Голокост. Це була їхня таємниця, яку вони добре приховували, і вони нічого не зробили, щоб це зупинити. Це було, немов сам Голокост був вдягнутий у червоний колір» [6].

Твір Томаса Кініллі потрапив до рук кінорежисера Стівена Спілберга ще у 80-х роках, і його перші враження були: «Це приголомшлива історія! Чи це правда?». Спілберг, який в дитинстві слухав розповіді родичів про жахіття Голокосту, не поспішав реалізовувати ідею екранізації, вважаючи її занадто складною для себе (хоча він придбав права на екранізацію майже одразу після виходу книги). Тільки через десять років він наважився на цей крок [13].

Отже, книга та фільм «Список Шиндлера» - це яскравий наратив про визволення понад тисячі євреїв професійним підприємцем, який вчасно розпізнав історичну трагедію. Для нас - це нагадування, що ми не повинні забувати реальність нашого життя, де ми можемо стати свідками чужої трагедії і вчасно втрутитися.

Тут маємо класичний приклад трансформації слова в образ. Роман «Ковчег Шиндлера» від Т. Кініллі вийшов у фільм «Список Шиндлера» С. Спілберга, об'єднуючи силу слова і візуальної мови.

Це дійсно вражаючий приклад того, як літературний твір може стати витоком надзвичайного кіношедевр. Кожен з них несе свою унікальну сутність і виражає глибокі аспекти історії та людської природи.

1.3. Віддзеркалення подій фільму С. Спілберга «Список Шиндлера» у сьогоденні України

Історія Голокосту – одна з найбільш детально вивчених, але водночас і найбільш ідеологічно забарвлених сторінок світової минувшини. Це болюча рана в історії України під час Другої світової війни, де під злочинну руку нацистів потрапило понад півтора мільйона українських євреїв. Нацисти змагалися не тільки з їх життям, але й із соціокультурною та етнорелігійною спільнотою [4].

Сучасні дослідження та наукові роботи вже утворили значний обсяг інформації про цю трагедію. Голокост відрізняється від інших страшних подій світової історії кількома особливостями. Нацисти планомірно та систематично знищували мільйони людей на значній території, будуючи спеціальні табори смерті, в яких реалізували систему масового винищення.

Для здійснення Голокосту використовувалися передові та ефективні для того періоду методи масового винищення людей. Зокрема, впроваджувалися нові хімічні та механічні засоби убивства, будувалися спеціальні крематорії, а також використовувалися обчислювальні машини для контролю над кількістю знищених осіб [9].

Нацистський Голокост вражав своєю великою жорстокістю. Існує безліч випадків використання полонених для жахливих медичних експериментів та тортур. Важливо відзначити, що характерною

особливістю Голокосту було прагнення до «чистоти раси», що призводило до екстермінації представників всіх соціальних шарів населення, включаючи беззахисних дітей [9].

Найбільше масове вбивство в межах Голокосту мало місце у вересні 1941 року в Бабиному Яру поблизу Києва, де було знищено понад 33 000 євреїв протягом лише двох днів. Бабин Яр став символом трагедії та некрополем для приблизно 100 тисяч цивільних громадян та військовополонених.

Серед загиблих були представники різних соціальних та політичних груп, такі як євреї, роми, червоноармійці, комуністи, учасники підпільної діяльності Організації українських націоналістів, в'язні Сирецького концтабору, люди, визнані «саботажниками», порушники комендантської години, і навіть пацієнти Психіатричної лікарні імені Павлова [4].

Масова страта євреїв у Бабиному Яру 29–30 вересня 1941 року стала символом «Голокосту від куль» та нацистської стратегії масового знищення населення. Розстріли в урочищі розпочалися миттєво після вступу нацистів та їхніх союзників до Києва у вересні 1941 року та тривали майже щоденно протягом всього періоду окупації міста [15].

Доленосними стали 29–30 вересня, коли було убито майже 34 тисячі євреїв, мешканців Києва, в Бабиному Яру. У німецьких звітах цей епізод був визнаний «гросакцією» (великою акцією), спробою німців відплатити за радянську диверсію на Хрещатику 24 вересня. Операція в Бабиному Яру 29–30 вересня стала однією з наймасштабніших каральних акцій Другої світової війни [15].

Більшість населених пунктів України мають свої «Бабині Яри» – місця нацистських розстрілів євреїв та інших жертв. Зондеркоманда під керівництвом штандартенфюрера СС Пауля Блобеля була виконавцем розстрілів у Бабиному Яру, а також в інших містах, таких як Львів, Рівне,

Луцьк, Новоград-Волинський, Житомир, Біла Церква та інші, у вересні–жовтні 1941 року.

У сучасний період з'явилося чимало зарубіжних творів та фільмів на тему Другої світової війни й Голокосту, які дають можливість поколінню третього тисячоліття переосмислити трагічні явища минулого й не допустити їх у теперішній час. Не випадково, що літературні тексти антивоєнної тематики талановито екранізовані видатними режисерами світу (С. Спілберг, Р. Поланські, М. Херман, Б. Персиваль та ін.) [4].

Твір французького та бельгійського автора Еріка-Еммануеля Шмітта «Діти Ноя» (2004) присвячений Праведникам Світу та розповідає історію католицького священика, який врятував єврейських дітей від нацистів у пансіоні. Зокрема, у творі висвітлюється толерантне ставлення до представників різних релігій, а митець спрямовує події Другої світової війни на сучасний контекст [4].

Історичний фільм «Піаніст», створений Романом Поланські в 2002 році, є помітним явищем останніх років. Фільм отримав «Золоту пальмову гілку» на кінофестивалі в Каннах і тріумфував на церемонії «Оскар», здобувши три премії. Його сюжет розповідає реальну історію видатного польського композитора та піаніста Владислава Шпильмана, який переживав переслідування під час Другої світової війни.

Ірландський автор Джон Бойн, який народився у 1971 році, відомий своїми творами для дітей та підлітків, включаючи вражаючу повість для молодших та дорослих читачів під назвою «Хлопчик у смугастій піжамі» (2006) [2].

Сюжет розгортається на тлі Другої світової війни та розповідається від імені 9-річного німецького хлопчика на ім'я Бруно. Бруно, який живе безтурботно у прекрасному будинку в Берліні з родиною та друзями, раптово стикається з перемінами. Його родина переїжджає до загадкового

місця під назвою «Геть-Звідси» через нове службове призначення батька [2].

Нове місце не вражає Бруно, і він починає відчувати нудьгу, оскільки немає друзів для гри. Щоб знайти розвагу, він вирушає в дослідження території за вікном, де і помічає людей, які одягнені в однакові смугасті піжами.

І так Бруно зустрів Шмуля, свого нового друга, який жив по іншу сторону огорожі. Дивовижно, обидва хлопчики народилися в один і той же день і мали багато спільного. Вони часто зустрічалися біля огорожі, але час пройшов, і батьки вирішили повернутися до Берліна разом із Бруно, його матір'ю і сестрою [2].

Перед виїздом Бруно вирішив попрощатися зі своїм другом. Але саме в цей момент у його голові зароджується неймовірна ідея: допомогти Шмулю знайти його батька. Відправившись у ризи в'язня, він робить себе схожим на інших ув'язнених і пробирається за огорожу. Історія про дружбу двох хлопчиків закінчилась смертю у газовій камері. Останні слова, які говорить Бруно Шмулю: «Ти мій друг на все життя». Батько здогадується, що стало з Бруно, коли бачить місце, де син залишив свій одяг, і підкоп під сіткою на територію табору [2].

Пам'ять про страшну трагедію Бабиного Яру, незважаючи на всі випробування, завжди залишалася живою. Після закінчення війни радянський режим намагався приховати або спотворити події, пов'язані з жертвами, і навіть зруйнувати сам яр та навколишні кладовища. Однак усі його спроби виявилися марними [15].

Бабин Яр продовжував слугувати попередженням про небезпеку, яку несе ненависть, расизм, міжнаціональна ворожнеча, переслідування та знищення людей за їхньою етнічною, політичною, релігійною чи іншою приналежністю. Після того, як світ дізнався про страшні події Голокосту і

взяв їх на озброєння, глобальна спільнота взяла непохитну позицію «ніколи знову». Однак на жаль, геноциди продовжують траплятися й донині.

В даний час в Україні триває війна. Рашисти використовують риторику, схожу на ту, що використовували нацисти, заявляючи про «вирішення українського питання» аналогічно до гітлерівського «вирішення єврейського питання». Так званий «антифашизм» від Росії став основною загрозою для євреїв в сучасній Україні та сприяв наругі над пам'яттю про Голокост: російські війська обстрілюють єврейські цвинтарі, синагоги, навіть Бабин Яр.

З початку 24 лютого 2022 року відбуваються воєнні злочини, які здійснює російська федерація проти суверенітету, державності та свободи України. Геноцид українців, а також етноцид українців, є спрямованими кампаніями, спрямованими на знищення українського народу, які організовані та втілені московським царським, тоталітарним радянським комуністичним і російським неонацистськими режимами.

Геноцид охоплює в себе вчинені воєнні злочини під час російського вторгнення в Україну у 2022 році. Основними елементами були масові звірства, вбивства та депортації українців, переселення українських дітей до системи освіти російської федерації, захоплення та спрямоване знищення об'єктів господарської інфраструктури, а також системні дії російської федерації, спрямовані на поступове викрадення українського народу та росіянізацію України.

Інформація зі звільнених міст, таких як Буча, Ізюм, Маріуполь та інші, викликає великий обурення серед цивілізованого світу. Мир, безпека та стабільність в Європі та світі будуть можливі лише після того, як Україна переможе в цій війні, а всі винуватці будуть належним чином покарані.

Президент Польщі, Анджей Дуда, у своєму виступі в Освенцимі порівняв злочини росіян в Україні з подіями Голокосту. Глава польської держави відзначив, що геноцид єврейського народу став можливим через

ненависть, яку нацисти привнесли у німецьке суспільство. Він вказав, що в теперішній час схожу ненависть до українців можна вбачити з боку росіян.

Ми свідки історії, яка, сподіваємося, вплине на суспільство, націю та світ. Але, на жаль, людство не завжди взагалі робить висновки з минулих подій і не завжди може запобігти трагедіям для невинних людей. Цікаво, що «дівчинка у червоному пальто» з відомого фільму Стівена Спілберга «Список Шиндлера», після вторгнення РФ в Україну, стала волонтеркою і допомагає українським переселенцям в Польщі. Олівія Дабровська, якій тепер 32 роки та яка грає цю роль, стала волонтеркою на кордоні між Україною та Польщею, допомагаючи біженцям із іншої країни потрапити до Польщі [11].

Віддзеркалення подій фільму Стівена Спілберга «Список Шиндлера» в сучасній Україні відображається в нових реаліях та викликах, з якими стикається країна. Так само, як у фільмі висвітлюється героїзм та важливість рятівної діяльності Оскара Шиндлера під час Голокосту, у сучасній Україні відзначаються акти мужності, солідарності та гуманітарної допомоги в умовах війни та конфлікту.

Події, що розгортаються в Україні, можна розглядати як сучасну боротьбу за гідність і героїзм з боку тих, хто стоїть на захисті своєї країни та основних людських цінностей. Звідси виникає потреба в подібних історіях, які відзеркалюють важливість вміння стати на захист невинних та відстоювати правду та справедливість.

Паралелі між діями Шиндлера та сучасними героями України підкреслюють актуальність теми героїзму, моральної відповідальності та поступового зміцнення громадянського суспільства в обличчі викликів і небезпек.

Завдяки таким картинам, кожне нове покоління знайомиться з жахливими, але важливими для збереження пам'яті подіями минулого. Сучасна художня література і кіномистецтво чутливо реагують на виклики

нашого часу. Культура завжди виявлялася і залишається потужним інструментом протистояння негативним явищам, таким як расизм і ксенофобія.

Ці твори мистецтва створюють платформу для враження та роздумів щодо сучасних проблем, допомагаючи аудиторії ліпше розуміти та оцінювати складнощі та виклики нашого суспільства.

Висновки до першого розділу

1. Досліджено, що режисер Стівен Спілберг є знаковою постаттю сучасного американського кіно. Розшифровуючи таємниці його мистецької системи, дослідники роблять різні висновки. Але спільна думка все ж єднає їхні висновки: кінотворчість Спілберга — це шлях до відродження кінокультури в новому часі. Режисер зумів знайти зрозумілу мистецьку мову, щоб вкотре наголосити на одвічних принципах людського існування: гуманізм, моральність, правда.

Одним із зразків, що втілюють ці принципи на кіноекрані є фільм «Список Шиндлера», який повертає нас до основних питань: як людина може залишитися людиною в нелюдських умовах та розкриває страшну правду про геноцид євреїв і інші трагедії часів Другої світової війни.

І хоча подіям Другої світової війни присвячено не мало фільмів, але тільки деякі з них оцінені високим нагородами в світі кинемистецтва. Фільм «Список Шиндлера» має 7 премій «Оскар», 3 премії «Золотий глобус», 7 премій «БАФТА» та премія гільдії сценаристів Америки.

2. З'ясовано, що саме роман «Список Шиндлера» Томаса Кініллі став джерелом для створення фільму «Список Шиндлера». Кініллі показав себе у «Списку Шиндлера» майстерним письменником та дослідником. Трагічність подій зображена без зайвих емоцій, що не дозволяє збиватись на манівці і формує правильне сприйняття.

Кінілілі описує героїзм та вміння співчувати, змальовує тріумф людського духу в умовах неймовірних звірств, показує нам жахи Голокосту та моральні дилеми, з якими стикається головний герой. Автор з особливою ретельністю ставиться до історичних деталей, намагається точно зобразити події та осіб, які беруть участь у них. Головною темою книжки, звісно, є людяність, яка понад усе показує здатність до добра в найтемніші часи.

Це справді вражаючий приклад того, як літературний твір може перетворитися на видатний кінематографічний шедевр. Кожен з них несе свою унікальну сутність і висловлює глибокі аспекти історії та людської природи.

3. Аналіз показує, що Голокост – одна з найтрагічніших сторін світової історії, уособлення людських страждань і абсолютного зла, є універсальним символом травматичної події для всього людства. Сучасна Україна віддзеркалює ці страшні події, подібні до тих, що показані у фільмі Стівена Спілберга «Список Шиндлера», через боротьбу за гідність, свободу і гуманітарні цінності.

Українці, подібно до героїчних вчинків Оскара Шиндлера, виявляють мужність та солідарність в умовах війни і конфлікту. Фільм надає контекст для розуміння важливості героїзму та відданості громадян своїй країні та основним людським цінностям. Віддзеркалення цих подій допомагає сучасному суспільству висвітлити значущі моменти і змобілізувати громадську підтримку для захисту своєї країни та цінностей.

Літературні твори і фільми про Другу світову війну і Голокост протистоять негативним явищам через мистецтво, взаєморозуміння і духовні цінності народів. Ця тема, стаючи все популярнішою, продовжує збагачуватися новими шедеврами літератури і кіномистецтва, вимагаючи поглибленого вивчення й уваги.

РОЗДІЛ 2. Художні особливості кваліфікаційної роботи «Той, хто рятує одне життя – рятує увесь світ»: хореографічне бачення фільму-драми С. Спілберга «Список Шиндлера»

2.1. Ідейно-тематичний аналіз хореографічного твору

Тема: спасіння людей під час Другої світової війни.

Ідея: навіть рятуючи одне життя - ти рятуєш увесь світ.

Надзавдання: історія людини з великим серцем, яка серед зла, страху, смерті та болю намагається зберегти людяність, якби це не було важко.

Конфлікт: переслідування та масове знищення національностей, що не підлягають певній ідеології.

Наскрізна дія: список Шиндлера - як символ спасіння та цінності людського життя.

Час дії: події відбуваються в період з 1939 до 1945 року, під час Другої світової війни та Голокосту.

Місце дії: Краківське гетто.

Форма: ансамблева (велика форма).

Стиль: сучасний танець.

Жанр: історико-драматичний.

Лібрето

Краківське гетто, театр життя та смутку, де відбуваються складні та тривожні події реальності та віри. Вузькі вулички, обмежені стіни, але в серцях людей – нескінченна міць і сміливість.

На тлі хаотичного переселення та збудження відбувається розмова між молодими євреями, що збирають речі та пакуються: «Це все так швидко відбувається. Ми вже йдемо до гетто... Як нам жити в таких умовах?. Ми

мусимо залишатися міцними. Наша спільнота – наше життя. Ми знайдемо спосіб, як допомагати один одному».

Люди збираються в маленькій кімнаті, утворюючи мініатюрне життя в серці гетто. Вони співають пісні, діляться хлібом і словами підтримки. На тлі пульсуючої музики, що характеризує темну ніч, поступово з'являється обрис фабричних будівель.

Чоловік з таємничими очима та елегантними рухами, впевнено та амбіційно з'являється перед глядачем – це Оскар Шиндлер. Він рухається між представниками німецької еліти, їхні рухи відображають владу та авторитет. Через рухи та жести Шиндлера видно, що він спілкується, домовляється, погоджує умови.

Музика стрімко змінюється на тривожний ритм, коли серед нацистських владарів починається танець влади та безжальності. Серце Шиндлера тремтить, коли він свідомий від того, що його успішний задум – фабрика, як притулок, де танцює життя, де творяться списки сотні врятованих – це промінь світла у темряві нацистського режиму.

Перед очима Шиндлера виникає образ маленької дівчинки у червоному пальті, яка безтурботно та довірливо йде серед нацистів не розуміючи куди її ведуть. Шиндлер влаштовує завод і наймає єврейських робітників. Ризикуючи своїм становищем Шиндлер створює список та бере на роботу все більше євреїв. Він захищає своїх працівників і рятує їх від переведення в інші концтабори. Оскару пощастило, він врятувався сам та врятував всіх своїх євреїв.

Сцена засяяна світлом надії, де виконавців оточує вогонь війни, але серця не здатні згаснути. Маленькі діти, обличчя яких відбивають страх і віру, об'єднуються в коло, як символ єдності. Їхні рухи – крила, що ведуть до волі. Музика народжує в них віру в краще майбутнє, нагадуючи про те, що цей танець — символ визволення від темряви, де кожен крок є кроком до вільності і, у кожного з них є право на життя та свободу.

Дійові особи та їх характеристика

Оскар Шиндлер – це неймовірно складний персонаж. Шиндлер вперше представляється як амбіційний підприємець, здатний використовувати будь-які можливості для власного збагачення. Проте, його характер зазнає значних змін. Він стає героєм, який ризикує власним життям та благополуччям для врятування єврейських робітників від Голокосту.

Важливою рисою Шиндлера є його здатність відчувати емпатію та людяність. Він переживає страждання та несправедність, які відбуваються, і вирішує вжити дієвих заходів для полегшення цих терзань.

Шиндлер активно протистояв нацистській системі та виявляється ворогом антисемітизму та жорстокості. Його рішучість спростовує нацистські ідеали та виступає на захист єврейських робітників. Персона Шиндлера не є чорно-білою. Він показує комплексність людської природи, в якій існують і добро, і зло. Його постать відображає складність моральних виборів та людської психології.

Незважаючи на його героїзм та велич, Шиндлер залишається трагічною постаттю. Він відчуває велику вину перед тими, кого не зміг врятувати, та невпинно стикається з безперервним внутрішнім конфліктом. Шиндлер стає символом боротьби проти безчестя, інтолерантності та нацизму. Він прагне врятувати життя в умовах безглуздої військової машини. Акторська гра Ліама Нісона, який виконав роль Оскара Шиндлера, була високо оцінена. Він зумів передати всю глибину та складність цієї постаті.

Оскар Шиндлер — це символ героїзму, моральності та внутрішньої трагічності. Він залишається однією з найвизначніших постатей кінематографу, яка вражає своєю людяністю та мужністю.

Іцхак Штерн – представник єврейської громади, стає лідером в гетто та одним із важливих постатей у спробах врятувати людей. Його рішучість та організаторські навички визначають його роль у виживанні. Штерн виявляє велику відданість своєму народу та готовий жертвувати власними інтересами для загального добробуту.

Амон Гетт – нацистський офіцер, антагоніст Шиндлера та символ нацистської ідеології. Його жорстокість та безжалісність показують темну сторону влади та розкривають жахливі наслідки антисемітизму.

Діти – у гетто можна бачити багато дітей, які стикаються з жорстокістю та обмеженнями нацистського режиму. Вони стають свідками арештів своїх батьків та інших страшних подій. Під час евакуації робітників до заводу Шиндлера, діти виявляються серед тих, кого вдалося врятувати. Шиндлер дбає про їхню безпеку та добробут, забезпечуючи їм місце в «списку». Діти у фільмі відображають невинність та беззахисність перед жорстокістю воєнних подій. Вони стають символами трагічних наслідків нацистського режиму та водночас виявляються об'єктом героїчних зусиль Шиндлера врятувати їхнє життя.

Дівчинка в червоному пальто – є однією з найбільш символічних та важливих постатей у фільмі «Список Шиндлера». Її образ та роль глибоко вражають глядачів і стають метафорою безглуздої жертви та невинності дітей під час Голокосту. Поява дівчинки в червоному пальто визначається своєрідним драматизмом. Цей образ стає яскравим акцентом у середовищі чорно-білого фільму і привертає увагу глядачів до жахливої реальності трагедії.

Полонені євреї з гетто – є центральним елементом, який відображає жорстокість та страждання, що супроводжували Голокост. Ці персонажі відображають різні сторони людської реакції на екстремальні обставини, від відчаю до надії та взаємної допомоги. Полонені євреї з гетто стикаються з

безжалісною жорстокістю нацистських владарів. Вони є свідками арештів, висилок та інших жахів, що супроводжували гетто.

Життя в гетто відзначається обмеженнями, голодом, хворобами та постійною загрозою для життя. Ці умови визначають їхню безпорадність та боротьбу за виживання. Незважаючи на тяжкі умови, багато полонених євреїв виявляють взаємну підтримку та солідарність. Вони допомагають один одному в складних ситуаціях та діляться надією на краще майбутнє. Багато полонених євреїв зазнають трагічних втрат у вигляді втрати родини та друзів. Ці втрати відображають глибокий гуманітарний розмір страждань війни.

2.2. Композиційно-архітектонічна будова кваліфікаційної роботи

Хореографічна драматургія

Експозиція: переселення євреїв до Краківського гетто.

Зав'язка: налагодження Оскаром Шиндлером зв'язків з впливовими представниками німецької еліти з метою створення підприємства. Паралельно знущання та масове знищення євреїв.

Етапи розвитку дії:

I ступінь. Створення підприємства Шиндлером спочатку з метою збагачення. В подальшому ж воно буде рятувати життя людей.

II ступінь. Дівчинка в червоному пальто, як поштовх до усвідомлення Шиндлером своєї місії – спасіння людського життя.

III ступінь. Формування списків для порятунку.

Кульмінація: намагання Оскара спасти якомога більше євреїв, шляхом створення «власного концтабору».

Розв'язка: закінчення війни; спасіння та воз'єднання сімей – як досягнення головної мети.

Фінал: врятоване дитяче життя, як символ спасіння всіх – хто потрапив до «Списку Шиндлера».

Музична драматургія

Основні частини	Назва	Такти	Тривалість
<i>Експозиція</i>	«Schindler's List Theme»	16	01 хв. 10 с.
<i>Зав'язка</i>	«Por Una Cabeza»	48	01 хв. 38 с.
<i>Розвиток дії</i>			
<i>I ступінь</i>	«Jewish Town (Krakow Ghetto – Winter)»	16	01 хв. 07 с.
<i>II ступінь</i>	«Jewish Town (Krakow Ghetto – Winter)»	16	01 хв.
<i>III ступінь</i>	«Jewish Town (Krakow Ghetto – Winter)»	16	01 хв. 05 с.
<i>Кульмінація</i>	«Schindler's List Theme»	32	01 хв. 58 с.
<i>Розв'язка</i>	«Schindler's List Theme»	12	55 с.
<i>Фінал</i>	«Schindler's List Theme»	6	23 с.
<i>Усього</i>	3 музичні твори	162	09 хв. 16 с.

Епізоди:

1.«Знайомство»

Глядач знайомиться з євреями, це дорослі, які хаотично переміщуються по сцені тримаючи в руках чемодани. Тривалість епізоду 40 с.

Дорослі: Ковтун Анастасія, Кодак Єлизавета, Кузьменко Софія, Волик Сергій, Рашко Вероніка, Рашко Вікторія, Купрієнко Катерина, Шевченко Марина, Зеленська Єлизавета, Шаркова Анна, Черевко Влада.

2.«Реєстрація»

Далі дорослі вишиковуються в колони для реєстрації з подальшим розселенням в бараки гетто. Цей епізод триває 30 с.

Іцхак Штерн – Волик Сергій.

Дорослі: Ковтун Анастасія, Кодак Єлизавета, Кузьменко Софія, Рашко Вероніка, Рашко Вікторія, Купрієнко Катерина, Шевченко Марина, Зеленська Єлизавета, Шаркова Анна, Черевко Влада.

3.«Налагодження зв'язків»

Ідея Шиндлера про власне збагачення шляхом налагодження зв'язків з впливовими людьми. Тривалість епізоду 1,38 хв.

Оскар Шиндлер – Литвинов Володимир.

4.«Дівчинка в червоному пальто»

Знущання та масове знищення євреїв. Дівчинка як символ до усвідомлення Шиндлера трагічної долі єврейського народу. Тривалість епізоду 2,07 хв.

Дівчинка в червоному пальто - Бихкал Неля.

5.«Список на порятунок»

Залучення до плану порятунку Штерна, якій допомагає Оскару формувати списки. В свою чергу Шиндлер гарантує збереження життя всім працівникам фабрики. Епізод триває 1,5 хв.

Оскар Шиндлер – Литвинов Володимир;

Іцхак Штерн – Волик Сергій.

6.«Шлях до омріяного спасіння»

Шиндлеру вдається втілити план порятунку та воз'єднати сім'ї. Тривалість цього епізоду 1,58 хв.

Оскар Шиндлер – Литвинов Володимир;

Дорослі: Ковтун Анастасія, Кодак Єлизавета, Кузьменко Софія, Рашко Вероніка, Рашко Вікторія, Купрієнко Катерина, Шевченко Марина, Зеленська Єлизавета, Шаркова Анна, Черевко Влада.

Діти: Бихкал Неля, Гетьман Владислава, Градобик Марина, Кардаш Соломія, Сірик Вероніка, Шекера Поліна.

7. «Врятовані життя»

Всі, хто потрапили до Списку – врятовані.

Оскар Шиндлер – Литвинов Володимир;

Дорослі: Ковтун Анастасія, Кодак Єлизавета, Кузьменко Софія, Рашко Вероніка, Рашко Вікторія, Купрієнко Катерина, Шевченко Марина, Зеленська Єлизавета, Шаркова Анна, Черевко Влада.

Діти: Бихкал Неля, Гетьман Владислава, Градобик Марина, Кардаш Соломія, Сірик Вероніка, Шекера Поліна.

2.3 Характеристика музичної основи та сценографії хореографічного твору

У першому, другому, шостому та сьомому епізодах звучить мелодія **«Schindler's List Theme»**. Це дуже вражаючий музичний твір, створений великим композитором John Williams для фільму «Список Шиндлера» Стівена Спілберга. Ця мелодія вражає своєю глибиною і емоційною насиченістю.

Музика має велику силу передачі емоцій, і «Schindler's List Theme» чудово демонструє це. Мелодія витікає з скрипки, що створює враження

витонченості і вразливості. Лагідні, плавні звуки допомагають відобразити трагічність та складність подій, що відбуваються у фільмі.

Глибокий емоційний зміст твору відбиває важливість теми фільму - Голокосту та героїзму Оскара Шиндлера. Музика вірно передає гіркоту, тугу та надію одночасно. Ця композиція не просто супроводжує фільм, але і стає його важливою частиною, допомагаючи глядачеві глибше зануритися в історію [18].

Такий твір є прикладом того, як музика може додати глибини та інтенсивності кінематографічному досвіду, а John Williams виявився майстром у виконанні цього завдання.

Головний інструмент, який використовується для виконання цієї мелодії – це скрипка. Її звук дуже емоційний і вражаючий, створюючи враження інтимності та близькості до слухача. В деяких варіаціях композиції може бути використане фортепіано, додаванням його звуку для збагачення та підкреслення емоцій.

Мелодія має простоту, але в той же час – велику виразність. Вона легко впізнавана і залишається в пам'яті слухача. Гармонія допомагає створити атмосферу туги і надії одночасно. Використання деяких гармонійних переходів може підкреслити тривожний характер фільму.

Темп цієї мелодії повільний і задумливий, що створює враження великої ваги і стомленості. Динаміка мінлива, змінюючись від ніжних та плавних фраз до більш інтенсивних моментів. Це додає драматизму та емоційної широти [18].

Тема написана спеціально для фільму «Список Шиндлера», що дозволяє їй ідеально вписатися в контекст та підкреслити його емоційні та сюжетні аспекти.

Кожен акорд та нота здається прив'язаним до образів і подій фільму. Музика не просто виконує функцію супроводу, але стає важливим

елементом наративу, допомагаючи глядачеві відчуті глибокі роздуми та емоції персонажів.

«Schindler's List Theme» стала символом не тільки фільму, але й пам'яті про Голокост. Музика переносить слухача в історичний контекст та змушує задуматися про глибокий героїзм та страждання людей того часу.

Загалом, «Schindler's List Theme» - це не просто музика для фільму. Вона є магічним об'єднанням звуку та емоцій, яке залишає необговоренні сліди в серцях слухачів і співвідноситься із величезним естетичним та етичним навантаженням фільму [18].

Музичний розмір – 4/4.

Темп: помірний.

Характер музики: ліричний та трагічний.

У третьому епізоді звучить мелодія «**Por Una Cabeza**». Це танго, написане аргентинським композитором Карлосом Гарделем, яке стало класикою в своєму жанрі. Танго, як жанр, є важливою частиною аргентинської культури. «Por Una Cabeza» представляє собою велику культурну спадщину і залишає свій слід як символ традиційної аргентинської музики. Танго визначається характерним ритмом та чутливим темпом. «Por Una Cabeza» має енергійний та запальний ритм, що додає йому витонченість і жвавість [18].

Головна мелодія має захоплюючий характер і викликає почуття емоційної насиченості. Використання арпеджіо та гармонічних змін додає складність та глибину композиції. Музика Гарделі часто пронизана ліризмом і патосом. «Por Una Cabeza» не виняток, і вона передає іспанську традицію виразного виконання музики.

Типовим для танго є використання бандонеона та скрипки. Ці інструменти додають характерний звук та створюють атмосферу традиційної аргентинської музики. Танго, як жанр, славиться своєю здатністю виражати широкий спектр емоцій. «Por Una Cabeza» вдало

поєднує в собі тугу, патос, та легкість, що викликає в слухачів різноманітні почуття [18].

У загальному, «Por Una Cabeza» Карлоса Гарделя - це чудовий музичний твір, який вражає своєю пристрасністю, майстерністю виконання та глибиною емоцій. Він залишається невмирущим прикладом того, як музика може витворити справжнє чудо, переносити нас в інші світи та викликати потік емоцій.

Музичний розмір – 4/4.

Темп: помірний.

Характер музики: енергійний та виразний.

У четвертому та п'ятому епізодах звучить мелодія «**Jewish Town (Krakow Ghetto - Winter)**». Це частина саундтреку до фільму Стівена Спілберга «Список Шиндлера», який був створений композитором John Williams. Цей музичний твір глибоко вражає та передає атмосферу трагедії та героїзму [18].

Музика відзначається великою емоційною насиченістю, передаючи глибокі почуття трагедії та втрати. Вона відображає жах і важкість тих часів, коли люди в гетто боролися за виживання. В композиції використовуються різні інструменти, такі як струнні, духові та перкусія, щоб створити масштабну та насичену звукову текстуру. Важливу роль відіграють виразні струнні та духові фрази.

Темп композиції може бути сприйнятий як повільний та урочистий, що створює враження справжньої траурної музики. Динаміка мінлива, змінюючи силою та інтенсивністю, щоб відобразити різні емоційні стани. Композиція вдається в те, щоб передати не тільки загальний настрій трагедії, але і віддзеркалити культурні та історичні особливості життя в гетто Кракова під час зими.

Загалом, «Jewish Town (Krakow Ghetto – Winter)» є потужним музичним твором, який не лише допомагає створити атмосферу фільму, а й

здатний самостійно викликати емоції та роздуми щодо важких історичних подій [18].

Музичний розмір – 4/4.

Темп: повільний

Характер музики: трагічний та ліричний

Костюми

Костюм у танці виконує кілька важливих ролей. По-перше, він може служити як засіб вираження теми чи настрою танцю. Відповідно до стилю та характеру вистави, костюм може допомагати створити атмосферу або підкреслити виразність танцю.

По-друге, костюм використовується для підкреслення рухів та форм танцюристів. Він може підкреслити грацію рухів, додати динаміки або навіть визначити різні ролі серед танцюристів. Загалом, костюм у танці є важливим елементом виступу, який сприяє виразності, допомагає розповісти історію і справити враження на глядача.

«Оскар Шиндлер» – має два образи.

1. Чорні брюки, біла сорочка, чорний фрак – костюм аристократа для привернення уваги до своєї особистості. На ногах – чорні балетки.

2. Чорні еластичні брюки та чорна футболка. На ногах чорні балетки. Простота в цьому образі є свідченням переосмислення та внутрішніх змін Шиндлера.

«Полонені жінки» – довгі плаття фіолетового кольору з полосками на спині у вигляді решітки, що символізують фізичне та емоційне заточення людей у концтаборі гетто. На ногах получешки. Зачіска – закручена гулька. Макіяж: сценічний, але в пастельних тонах, що підкреслює блідність, знекровлений стан людей, сум та зневіру. Очі нафарбовані коричнево-чорними тінями, стрілка.

«Діти» – чорний купальник та чорна коротка спідничка символізують пригнічений стан дітей, що опинилися в умовах концтабору. Єдиним символом на світле майбутнє та спасіння є натяк у вигляді білих шкарпеток та білих балеток на ногах. Зачіска – закручена гулька.

«Дівчинка в червоному пальто» – сукня з легкої темної тканини, зверху червоне пальто. На ногах – чорні колготи та чорні балетки. Костюм дівчинки – як акцент для привернення уваги Шиндлера, натяк на переосмислення. Зачіска – закручена гулька.

«Німецька еліта»: **чоловіки** – чорні брюки та чорні сорочки, на ногах – чорні балетки; **жінки** – чорні плаття з розрізом, на ногах – чорні бальні туфлі. Макіяж: – виразний, очі в коричневих тонах. Губи – червона помада. Зачіска – закручена гулька.

Реквізит

Реквізит в танці використовується як додатковий елемент для підсилення враження вистави. Це може включати предмети, такі як плаття, костюми, палиці, хустини, капелюхи чи будь-які інші об'єкти, які взаємодіють з рухами танцюристів. Реквізит може мати символічне значення, підкреслюючи тему або ідею вистави. Він додає візуальну глибину та різноманітність до виступу, роблячи танець більш виразним для глядачів.

У **першому епізоді**, коли відбувається переселення євреїв реквізитом є чехмодани. У **третьому епізоді**, коли Шиндлер налагоджує зв'язки з німецькою елітою були використані столи та стільці для зображення залу ресторану, де вони проводили свій вільний час.

Освітлення

Освітлення в танці відіграє ключову роль у створенні атмосфери та підсиленні враження від вистави. Яскравість, колір та напрямок світла можуть впливати на сприйняття рухів та настроїв танцю. Освітлення може бути використане для створення тіней, підкреслення форм тіл або навіть для створення абстрактних образів на сцені.

Крім того, зміна освітлення під час танцю може додати динаміку вистави, створюючи зміни в атмосфері та підсилюючи виразність моментів. Взаємодія світла із костюмами та реквізитом також може створювати вражаючі візуальні ефекти, які поглиблюють враження від танцю.

У своїй роботі я використовувала контрастне світло, щоб виділити характери та емоції танцюристів. Були створені сильні та темні тіні, щоб підкреслити драматичний характер теми «Списка Шиндлера».

Я застосовувала динамічне освітлення, яке змінюється від сцени до сцени, підкреслюючи різні аспекти танцю та сюжету. Червоне світло використане, щоб відтворити атмосферу фільму й підкреслити напруженість та емоційність моменту за участі дівчинки в червоному пальто. Використання спрямованого світла на головних танцюристів, підкреслювало їхні рухи та вираз обличчя.

Висновки до другого розділу

1. У ході реалізації кваліфікаційної роботи «Той, хто рятує одне життя – рятує увесь світ»: хореографічне бачення фільму-драми С. Спілберга «Список Шиндлера» у повній мірі було розкрито його художні особливості, а саме: сформульовано *тему* та *ідею* хореографічної постановки, визначено *конфлікт*, *надзавдання* та *наскрізну дію*. Створено лібрето хореографічної композиції, також охарактеризовано головних героїв постановки – *Оскара*

Шиндлера, Іцхака Штерна, полонених євреїв, дівчинки в червоному пальто та інших.

Вказано час та місце, де відбуваються зображені у хореографічній постановці події – Краківське гетто, період з 1939 до 1945 року, під час Другої світової війни та Голокосту. Хореографічна композиція створена на основі лексичного матеріалу сучасного танцю. Використані дуетні та масові танцювальні форми. Постановка належить до історико-драматичного жанру.

Також варто відзначити використання сучасного лексичного матеріалу танцю для створення хореографічної композиції, включаючи дуетні та масові танцювальні форми, що додає сучасний акцент до історичного контексту. Віднесення постановки до історико-драматичного жанру є логічним та відповідним вибором, оскільки дозволяє глибше проникнути в суть та емоційний зміст фільму через мову танцю.

2. Аналіз композиційно-архітектонічної побудови кваліфікаційної роботи відображає глибоке розуміння співвідношення між хореографією, музикою та сюжетом. Поділ сюжетної лінії на епізоди та поділ музичного супроводу на відповідні етапи сюжетного розвитку є важливим елементом для створення цілісної та логічно структурованої хореографічної постановки.

Характеристика музичного супроводу для кожного епізоду дозволяє краще розкрити емоційний тон та настрій сцен, а також глибше розуміти розвиток сюжету. Вказання тривалості кожного епізоду та перелік героїв, які з'являються на сцені, допомагають логічно структурувати хореографічну композицію та виокремлюють ключові моменти для глядача.

Опис танцювальних костюмів та використання реквізиту є важливим елементом для передачі атмосфери та характерів у виконанні учасників. Цей аспект підкреслює важливість деталей у створенні образу та автентичності відображення подій та персонажів.

У цілому, дане дослідження демонструє глибоке розуміння не лише художніх, а й технічних аспектів хореографії. Відзначається здатність встановлювати зв'язок між танцем, музикою та сюжетом, що є ключовим для нашого творчого проєкту.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У процесі роботи над кваліфікаційною роботою «Той, хто рятує одне життя – рятує увесь світ»: хореографічне бачення фільму-драми С. Спілберга «Список Шиндлера» нами було проаналізовано велику кількість літературних, мистецтвознавчих та наукових джерел вітчизняних та зарубіжних дослідників (Кініллі, Т., Ніколенко, О. М., Бойн Дж., Юрченко Є. та інш.) і на основі визначених завдань нами було здійснено наступні висновки:

1. Визначено, що режисер Стівен Спілберг є знаним кінематографістом у американському кіно. Його кінотворчість сприяла відродженню кінокультури у XX столітті. Режисер зумів використовувати зрозумілу мову мистецтва, щоб підкреслити важливі аспекти людського існування: гуманізм, моральність та правду.

Одним із прикладів, який відображає ці принципи на екрані, є фільм «Список Шиндлера». Цей фільм повертає нас до основних питань про те, як людина може залишитися людиною в умовах, де втрачається людяність. Він також розкриває страшну правду про геноцид євреїв та інші трагедії часів Другої світової війни.

2. З'ясовано, що роман Томаса Кініллі «Список Шиндлера» слугує джерелом для створення фільму з аналогічною назвою. Кініллі вражає своєю майстерністю як письменник і дослідник у цьому творі. Він представляє трагічні події з обережністю, утримуючись від зайвих емоцій, що сприяє правильному сприйняттю читачем.

Автор детально описує героїзм і спроможність співчувати, розмальовує триумф людського духу в умовах неймовірних жахів, а також демонструє страхіття Голокосту та моральні дилеми, які виникають перед головним героєм. Кініллі відзначається особливою увагою до історичних деталей, намагаючись точно відобразити події та особи, що в них беруть

участь. Головною темою книги, безумовно, є людяність, яка проявляється найяскравіше в найтемніших періодах.

3. Аналіз свідчить про те, що Голокост є однією з найтрагічніших сторінок у світовій історії, що представляє собою символ людських страждань і абсолютного зла, універсальний образ травматичної події для всього людства. Ці жахливі події відбиваються в сучасній Україні, де розглядаються жорстокі масові вбивства, тортури, фізичні та моральні знущання, скоєні рашистами.

Сучасна Україна може відзеркалити події фільму Стівена Спілберга «Список Шиндлера» через призму боротьби за гідність, свободу і гуманітарні цінності. Подібно до героїчних вчинків Оскара Шиндлера, який рятував єврейські життя під час Голокосту, сучасні українці виявляють мужність та солідарність в умовах війни та конфлікту.

Паралелі між діями Шиндлера та сучасними героями України підкреслюють важливість гідності, відваги і громадянської відповідальності в обличчі викликів і небезпек. Відображення цих подій сприяє розкриттю суттєвих моментів і мобілізації громадської підтримки для захисту країни та її цінностей.

4. У ході реалізації кваліфікаційної роботи «Той, хто рятує одне життя - рятує увесь світ»: хореографічне бачення фільму-драми С. Спілберга «Список Шиндлера» у повній мірі було розкрито його художні особливості, а саме: сформульовано тему та ідею хореографічної постановки, визначено конфлікт, надзавдання та наскрізну дію.

Створено лібрето хореографічної композиції, також охарактеризовано головних героїв постановки – Оскара Шиндлера, Іцхака Штерна, полонених євреїв, дівчинки в червоному пальто та інших. Вказано час та місце, де відбуваються зображені у хореографічній постановці події. Хореографічна композиція створена на основі лексичного матеріалу сучасного танцю. Постановка належить до історико-драматичного жанру.

5. Проаналізовано композиційно-архітектонічну побудову, що вміщає у собі хореографічну та музичну драматургію. Сюжетну лінію поділено на епізоди; музичний супровід аналогічно поділена на етапи сюжетного розвитку.

Здійснена характеристика музичного супроводу до кожного епізоду. Зазначено тривалість кожного епізоду та вказані герої, які з'являються на сцені. Також описано танцювальні костюми всіх учасників та реквізит.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

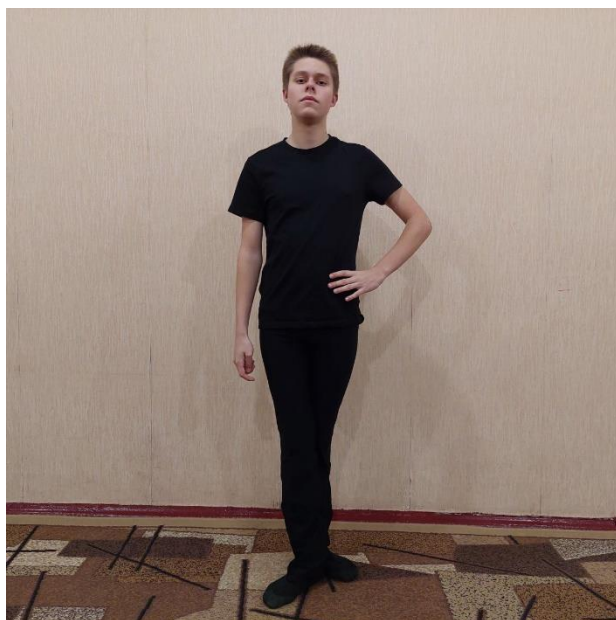
1. Біографія письменника на High Beam. Архів оригіналу за 16 серпня 2018. Процитовано 15 серпня 2018.
2. Бойн Дж. Хлопчик у смугастій піжамі / Переклад Віктора Шовкуна / Дж. Бойн. Львів: Видавництво Старого Лева, 2017. 192 с.
3. Кініллі, Т. (2017). Список Шиндлера. Харків: Клуб сімейного дозвілля.
4. Ніколенко, О. М. Голокост–вічний урок людству (Виховання протидії расизму й ксенофобії на матеріалі сучасної зарубіжної літератури та кіномистецтва // Естетика і етика педагогічної дії : зб. наук. праць / гол. ред. М. І. Степаненко ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка.. 2018. Вип. 18. С. 84–94.
5. Олександр і Наталя Шевченки про Омара Хайяма, Грицька Чубая, Фредді Мерк'юрі, Джеймса Пола Маккартні, Стівена Спілберга. Київ : Грані-Т, 2008.
6. «Список Шиндлера», Томаса Кініллі, 3 вид., «Клуб сімейного дозвілля», Харків, 2019, с. 7.
7. Юрченко Є. Стівен Спілберг. Біографія // вид-во «Фенікс», 2000
8. Michael Calia. Steven Spielberg Remembers the Cold War in 'Bridge of Spies' The Wall Street Journal. Dow Jones & Company, Inc. (7 October 2015).
9. <https://www.xn--1000-83dma3a1c7b6a8s.xn--j1amh/>
10. <https://naurok.com.ua/>
11. <https://zaxid.net/>
12. <http://bukvoid.com.ua/digest/2015/10/21/084751.html>
13. <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
14. <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

15. <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/>
16. http://e-pidruchniki.com/content/162_Kinematograf_
17. <https://vseosvita.ua/library/embed/000jaz-a2a6.doc.html>
18. <https://z3.fm/artist>

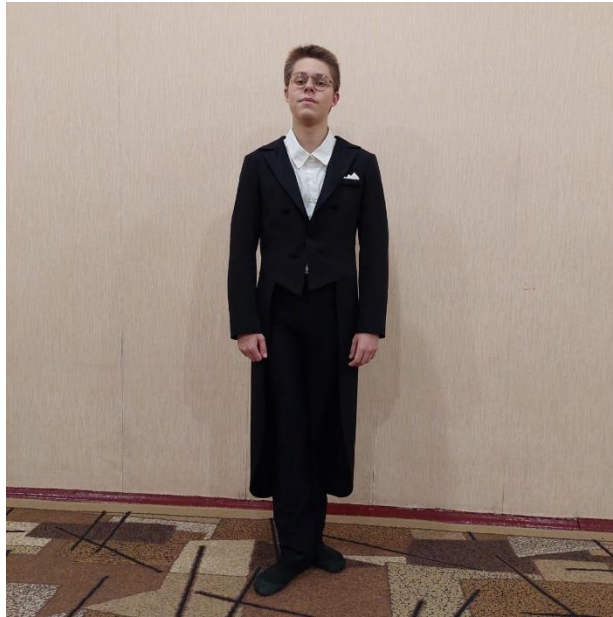
ДОДАТКИ

Дод. 1 Костюм жінок-полонених Гетто

Дод. 2 Костюм Оскара Шиндлера

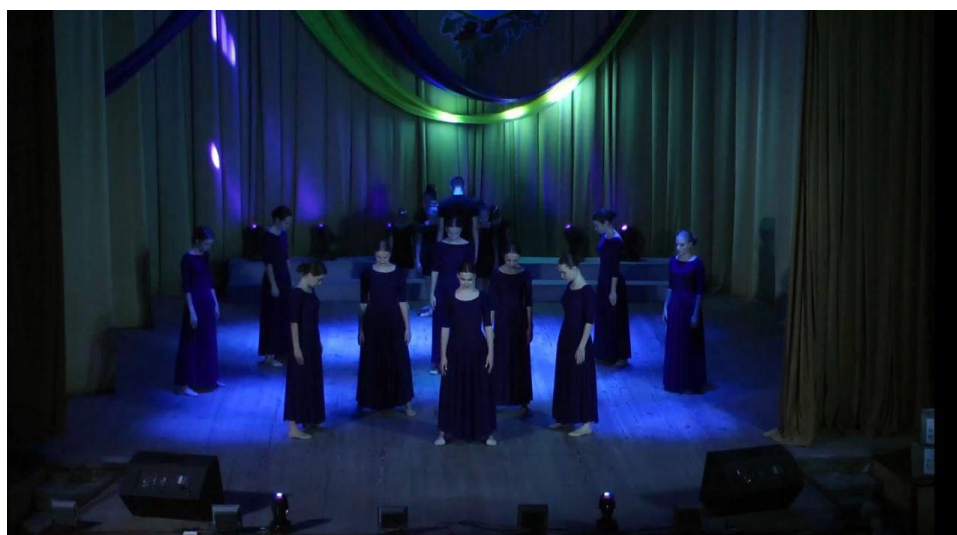
Дод. 3 Костюм Оскара Шиндлера

Дод. 4 Костюм полонених дітей Гетто

Дод. 5 Костюм дівчинки в червоному пальто

Дод. 6

Дод. 7

Дод. 8

Дод. 9

Дод. 10

Дод. 11

Дод. 12

Дод. 13

Дод. 14